

Bij alle politieke meningsverschillen over het asielbeleid in Nederland lijkt over één ding consensus te bestaan: wij moeten niet langer hechten aan onze eigen beleidsvrijheid op dit terrein, wij moeten streven naar een Europees asielbeleid. Twee motieven spelen daarbij een rol. Enerzijds het idee dat andere landen nu te weinig doen en dat wij het zat zijn om vluchtelingen op te nemen terwijl zij zich ervan af maken. Anderzijds de gedachte dat het vluchtelingenvraagstuk een 'bovennationaal' probleem is en dus ook op die schaal en op dat niveau moet worden opgelost.

Dat klinkt niet onredelijk. Er kleeft echter een groot bezwaar aan zo'n Europees asiel- of immigratiebeleid. Moreel gezien valt het nauwelijks te verdedigen. Kijken we naar de armoede, de ongelijkheid en de oorlogen in de wereld met een universalistische, mondiale blik, dan zijn deze volstrekt onverdedigbaar. Bezien vanuit dat perspectief is er geen enkele rechtvaardiging te verzinnen voor het feit dat Nederlandse kinderen het zo oneindig veel beter hebben dan kinderen in Rwanda, Burundi, Colombia of Afghanistan. Als we een universalistische bril opzetten is onze morele opdracht duidelijk: we moeten direct beginnen met een grootscheepse herverdeling van geld en goederen en onze grenzen openstellen zodat minder bedeeden elders van onze welvaart kunnen profiteren.

Bekijken we dezelfde situatie met de bril van Nederlandse burgers die met elkaar een democratie vormen, die een verzorgingsstaatje overeind willen houden, dan ligt een minder uitgebreide herverdeling en een veel restrictiever toelatingsbeleid in de rede. Democratie is niet voorstelbaar als er niet een duidelijk aanwijsbare politieke gemeenschap is die zichzelf democratisch bestuurt. Een verzorgingsstaat is alleen overeind te houden als de kring van potentiële uitkeringsgerechtigden beperkt is. Er is hier sprake van een duidelijke afruil: een uitgebreide verzorgingsstaat (Denemarken, Zweden) zal een streng toelatingsbeleid hanteren terwijl een minder ontwikkelde verzorgingsstaat (de vs) veel opener is aan de grens. Dit particuliere, Nederlandse gezichtspunt is ook moreel verdedigbaar: democratie en verzorgingsstaat zijn waarden waarvoor je pal mag staan, zelfs als dat betekent dat je tekortschiet tegenover mensen die niet tot jouw politieke gemeenschap behoren.

Maar een restrictief Europees toelatingsbeleid? Europa is geen democratie. Europa is in geen enkele normale betekenis van dat woord een politieke gemeenschap. Europa is geen verzorgingsstaat. Europa is primair een politiek-economisch bondgenootschap van geprivilegieerde staten, waar je alleen toe mag behoren als je economie welvarend genoeg is. Willen we zo'n economisch bondgenootschap voortaan een restrictief toelatingsbeleid laten voeren? Dat klinkt wel heel erg als een toelatingsbeleid gebaseerd op kaal economisch eigenbelang. Als ik mij probeer in te leven in de positie van een gelukzoeker uit de Derde Wereld, dan zou ik een afwijzing door de Nederlandse overheid, met het oog op de Nederlandse democratie en verzorgingsstaat misschien nog accepteren. Een afwijzing door en vanwege Europa zou mij voornamelijk boos maken.

We hebben het tot nu toe gedaan met Fort Nederland, Fort Duitsland en Fort Denemarken. Aan Fort Europa kleeft een nare bijsmaak, die bij een nationaal toelatingsbeleid ontbreekt.

Nare bijsmaak

MARGO
TRAPPENBURG

Redacteur S&D